

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ОТВОРЕНО ОБРАЗОВАНИЕ ОТ КЕЙПТАУН

10-та ГОДИШНИНА

Десет насоки за развитие на отвореното образование

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ОТВОРЕНО
ОБРАЗОВАНИЕ ОТ КЕЙПТАУН

10 ГОДИНИ

Тази публикация се разпространява под лиценз
на Creative Commons CC BY 4.0 (признание)

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ОТВОРЕНО ОБРАЗОВАНИЕ ОТ КЕЙПТАУН

10 ГОДИНИ

Ние сме на прага на глобална революция в начина на учене и преподаване. Обучители по целия свят разработват огромен набор от образователни ресурси в Интернет, които са отворени и свободни за използване от всички. Те създават свят, в който всеки човек на земята може да използва и развива цялостното човешко знание. Те поставят основите на една нова педагогика, в която преподаватели и учащи заедно създават, оформят и развиват знание, задълбочавайки своите собствени умения и разбираня..

Нововъзникващото движение за отворено образование съчетава, от една страна, установената традиция за обмен на добри идеи между колеги обучители заедно с интернет културата на споделяне и взаимодействие. То се основава на убеждението, че всеки трябва да има свободата да използва, персонализира, подобрява и разпространява образователни ресурси без ограничения. Преподаватели, обучаващи се и други заинтересовани от цял свят се обединяват заедно в усилията си за създаване на по-достъпно и ефективно образование.

– Декларация за отворено образование от Кейптаун

В чест на десетата годишнина от „Декларацията за отворено образование от Кейптаун“, през март 2017г. участниците в движението за отворено образование се срещнахме отново в Кейптаун, за да обсъдим постигнатия през изминалите десет години напредък, да отпразнуваме постиженията, да обобщим предизвикателствата, да вдъхновим и определим насоките на движението за следващите десет години. Енергията и ентузиазмът по време на срещата ни вдъхновиха да създадем заедно един нов набор от препоръки, който да очертае десетте насоки за развитие на отвореното образование за в бъдеще.

Срещата в Кейптаун и съвместното разработване на новите препоръки бяха подкрепени от фондациите „Уилям и Флора Хюлет“, „Мозила“, „Отворено общество“ и „Шатълуърт“. Самият процес по съставянето беше координиран от „Център Сайфроу“, „SPARC“, „MIT Media Lab“, „Консорциум за отворено образование“ и „Creative Commons“, както и от множество ръководители на политики за отворено образование от различни общности.

Съдържание

	Разпространение.....	4
	Ангажиране на следващото поколение.....	6
	Връзки с други отворени движения.....	8
	Отворено образование за развитие.....	10
	Отворена педагогика.....	12
	Мислене извън институциите.....	14
	Данни и анализ.....	16
	Отвъд учебника.....	18
	Отворен достъп до публично финансирани ресурси.....	20
	Реформа на авторското право за образование.....	22
	Декларация за отворено образование от Кейптаун.....	25

Разпространение

Разпространение на посланието за отворено образование

Защо това е важно?

Преди десет години Декларацията от Кейптаун представи завладяващата визия за свят на отворено, гъвкаво и ефективно образование, която оттогава вдъхновява хиляди преподаватели, обучаващи се, активисти и политици по цял свят. Едно десетилетие на страстно застъпничество по-късно обаче, необходимостта от по-широка информираност относно отвореното образование продължава. Предизвикателството днес е не да бъдат достигнати повече на брой хора, а смисълът и значението на отворено образование да бъдат разпространени по начин, който да увлече широката аудитория в движението толкова, колкото и нас. За да може движението за отворено образование да достигне до следващото ниво, трябва да насочим посланието си към обществеността и да обясним значението на отвореното образование за нея. Накратко, трябва да станем по-добри в комуникацията.

Какви са възможностите?

Начините на комуникация се различават значително в зависимост от контекста, културите и езиците, но има няколко насоки, които са общи за нуждите на общността на отвореното общество.

В световен мащаб, трябва да работим заедно, за да осигурим единно разбиране за термина „отворено“ в контекста на образованието и да го различим от свързани понятия като „безплатно“, „дигитално“ или „онлайн“. „Отворено“ е това образование, което чрез възможностите на съвременния дигитален и свързан с интернет свят, позволява на всеки свободно да използва, редактира и споделя - по всяко време, навсякъде и във всякакъв формат.

На местно ниво, поддръжниците ни трябва да съставят послания, които предават значението и смисъла на отвореното образование за тяхната общност. Отвореното образование е нещо повече от набор от атрибути, които могат да се прилагат към дадено съдържание – то е съвкупност от практики и ценности, чрез които се постигат истински и

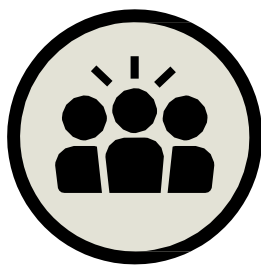
важни ползи за учителите и обучаваните се. Различните аудитории ще възприемат различни послания. Докато американските студенти могат да видят в отвореното образование средство за спестяване на пари, за немските училища то може да бъде разглеждано като начин за сътрудничество и иновации, а индонезийските политици пък може да го използват, за да осигурят достъп до образователни възможности в отдалечени местности.

В България успешна стратегия за популяризиране на посланието за отворено образование може да бъде например представянето му като средство за практическо онагледяване на учебното съдържание и излизане от чисто теоретичните рамки на образователната ни система. Важното е да се запази посланието, че отвореността не е цел сама по себе си, а средство за постигане на други по-важни резултати.

Как можете да се включите?

- Добавяйте и използвайте убедителни истински истории за значението на отвореното образование, такива може да намерите на сайта на Световната карта на ресурсите за отворено образование (РОО)¹. Може да ги споделяте в публикациите в блога си, в различни статии, доклади и други медии.
- Положете усилия излезете извън рамките на общността и да отнесете посланието за отворено образование към широката публика. Това може да стане чрез участия в конференции, посветени на други общообразователни и технологични въпроси, писане на информационни бюлетени, осъществяване на контакт с научни общности или различни неправителствени организации.
- Обучавайте медиите, които отразяват новини за образованието на местно ниво, относно отвореното образование и неговото значение. Насърчавайте ги да изтъкнат успешните примери чрез истории, които са популярни и често биват отразявани в новините – например дистанционно обучение, технологии в класната стая и осигуряване на по-достъпно и по-евтино образование.
- Уверете се, че Вашата организация ясно изразява значението на понятието „отворено“ и по-важното, определете как то може да е от значение за конкретната аудитория, към която проявявате интерес. Не забравяйте, че посланията, които Ви мотивират, може да не са същите като тези, на които тя би откликнала.

¹ <https://oerworldmap.org/>

Ангажиране на следващото поколение

Движението за отворено образование трябва да отправи погледа си към следващото поколение

Защо това е важно?

Учащите стоят центъра на посланието за отвореното образование, но тяхното значение е свързано не само с настоящето, но и с бъдещето. Тези, които преди десет години са седели в класните стаи, днес сами водят занимания, а утре ще се превърнат във водещи професори, главни учители и лидери в създаването на образователни политики. Пренасочването на културата на образователните институции към отвореност ще започне от следващото поколение – от младите хора, които все още изучават практиките и навиците, които ще бъдат определящи за бъдещата им кариера. Начинът, по който подкрепяме и ангажираме с днешните студенти и млади преподаватели, ще определи посоката на развитие не само на движението за отворено образование, но и на цялата ни образователна система за десетилетия напред.

Какви са възможностите?

Следващото поколение може да играе централна роля в успеха на движението за отворено образование както в краткосрочен план - като инициатори и двигатели на промяната, така и в дългосрочен план - като лидери, които ще формират образователните системи на бъдещето. Днешните водачи на движението трябва да ангажират активно студенти и млади преподаватели в използването, разпространението и създаването на ресурси за отворено образование (РОО), за да ги мотивират в изграждането на бъдеща култура на откритост.

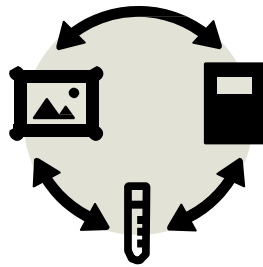
Вече има примери за учащи, които сами инициират промяната на местно ниво – в САЩ например има случаи, в които активни студенти успяват да подтикнат своите институции да създадат пилотни програми за РОО. Самите студенти могат да бъдат създатели на такива ресурси чрез практиката на отворената педагогика, като десетки хиляди от тях вече са помогнали за усъвършенстването на Уикипедия като задача в курса им на обучение.

Ако следващото поколение навлезе в кариерата си отдадено на ценностите на отвореността, възможностите за развитие на образованието са безгранични.

Как можете да се включите?

- Присъединете се към OpenCon¹ - конференцията и общността, която дава възможност на студенти и млади преподаватели да допринасят за отвореността в научните изследвания и образованието.
- Включете студент или млад професионалист в управителния съвет, консултативния орган или ръководството на организацията Ви. Предоставете им необходимата подкрепа и ресурси, за да могат да допринесат ефективно към Вашата работа.
- Обмислете да предоставите стипендии на студенти и/или млади професионалисти за посещението на конференции, събития или обучения, посветени на отвореното образование.
- Потърсете и други начини да помогнете на студенти и млади професионалисти, интересувани се от отворено образование, като им предоставите на възможности за обучение и изразяване на позициите им. Не забравяйте да отбележите и похвалите техните постижения.

¹ <https://www.opencon2018.org/>

Осъществяване на връзка с други отворени движения

Отвореното образование може да стане по-силно чрез сътрудничество със сходни движения

Защо това е важно?

Отвореното образование е едно от многото движения, които се стремят да развият отвореността и достъпа до знание. По-широкото движение „Достъп до знание“ (A2K) обхваща и много други стратегии, включително отворен достъп до научни изследвания, отворени данни и реформа на авторското право. Има и още много движения, целящи постигането на откритост по други начини, като безплатен софтуер с отворен код, отворено управление и отворена култура. Обществото за отворено образование може да бъде разглеждано като част от по-голямото движение за подкрепа на споделянето и свободния достъп в дигиталната ера. С настъпването на следващото десетилетие е необходимо да обмислим как можем да разширим и използваме тези връзки за постигането на общите ни цели.

Какви са възможностите?

Като обедини сили с по-широката общност на A2K, движението за отворено образование може да увеличи поддръжниците и влиянието си. Движението за свободен достъп вече има стабилна подкрепа сред изследователски библиотеки по света, активно подкрепящи разширяването на обществения достъп до публично финансирани изследвания. Ако хармонизираме стратегиите си и си сътрудничим, нашите движения могат заедно да засилят общия призив за обществен достъп до публично финансирани образователни материали и резултати от научни изследвания.

Освен това, националните коалиции за отворено образование могат да разширят мандатите си и да се застъпят за по-широк набор от въпроси, свързани с достъпа до знание. Това прави например Националната коалиция за отворено образование в Киргизстан,

която успява да се застъпи за приемането на „Маракешкия договор за улесняване на достъпа до публикувани произведения за слепи хора и лица с нарушено зрение“, който позволява чрез изключения от авторското право да бъде улеснено създаването на достъпни версии на образователни материали и други творби.

Интересни възможности за сътрудничество се появяват и на други места. Връзки между отвореното образование и отвореното управление бяха успешно изградени в рамките на Партньорството за отворено управление¹, а начинания като OpenCon² показват, че следващото поколение разглежда въпроса за отворените научни изследвания и отвореното образование всеобхватно. Целенасочени усилия за координиране на общи послания и действия ще помогнат за изграждане на едно по-силно и по-широко отворено движение, което би било от полза за всички.

Как можете да се включите?

- Установете връзки и сътрудничество с други организации и коалиции, активни в сферата на отворения достъп до знание. В България това са например: „Заедно в час“, „Образование без раници“, фондация „Дигиталните деца“ (DigitalKidZ), мрежа „Отворено образование“, Дигитална национална коалиция, Коалиция за развитие на медийната грамотност на българските деца и др.
- Направете справка с „Доклада за глобалната отворена политика“³, който представя глобален преглед на отворените политики в четири свързани области: образование, наука, данни и наследство.
- Свържете се със SPARC Европа⁴ (Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition).
- Проверете дали EIFL⁵ има координатор на отворения достъп за страната, в която се намирате. България към момента няма такъв координатор, но Институтът по математика и информатика към БАН си партнира с EIFL по проекта OpenAIRE (Open Access Infrastructure for Research in Europe).
- За да научите повече за реформата на авторските права, разгледайте сайта на COMMUNIA⁶.

¹ <https://www.opengovpartnership.org/>

² <https://www.opencon2018.org/>

³ <https://oerpolicy.eu/knowledge-base/global-open-policy-report-2016/>

⁴ <https://sparceurope.org/>

⁵ <http://eifl.net/coordinators>

⁶ <https://www.communia-association.org/>

Отворено образование за развитие

Подпомагане на цялостното развитие чрез създаването на нови възможности за образование

Защо това е важно?

Четвъртата цел за устойчиво развитие на ООН призовава глобалната общност да осигури всеобхватно и качествено образование за всички, както и да насърчава обучението през целия живот. Същата визия е в основата на Декларацията от Кейптаун и е от споделените цели на отвореното образование. Като глобално движение е важно да се съсредоточим върху ролята на отвореното образование за напредъка и развитието в световен мащаб.

Предизвикателствата пред разширяването на образователните възможности, свързани с развитието като цяло, са много и с различен характер. Твърде често се оказва проблем осигуряването на качествени и подходящи за местното население образователни материали, особено що се отнася до езици и региони, които не са приоритет за традиционните пазарни механизми. Предизвикателствата могат да бъдат и инфраструктурни, ако не са налични електрическите и транспортните системи, необходими за достигането на материалите до учениците, като този проблем е най-осезаем в селските райони. От друга страна, там, където достъпът до технологии се повишава, обучението на учители и тяхната цифрова грамотност често изостават. В отделните държави и институции спецификите са различни, но общото наблюдение е, че навсякъде са необходими нови и по-ефективни подходи.

Какви са възможностите?

Отвореното образование създава възможности за нови подходи към разработването на образователни ресурси – това могат да бъдат например стратегии и методи за повторно използване, превеждане и адаптиране на съдържание със свободен лиценз.

Storyweaver е чудесен пример за проект с нов подход, който позволява на всеки да допринесе за отвореното образование, превеждайки книги на местен език или дори създавайки нови истории, базирани на снимки и илюстрации, споделяни от други. Книгите са с отворен лиценз и могат свободно да бъдат изтеглени и отпечатани.

Възможностите за адаптиране и все по-широко разпространение на РОО се увеличават постоянно, като за това допринасят и мобилните устройства. В Сенегал, където се намира един от най-бързо развиващите се пазари за самостоятелно онлайн обучение, по проектът SeeSD се превеждат и адаптират STEM ресурси, за да бъдат използвани от различни местни общности. Африканският виртуален университет пък поддържа хранилище за РОО за африкански преподаватели, чрез което те могат да споделят един с друг, а и със света, ресурсите, които създават.

Достъпът до образователни материали е важен, но не е достатъчен. От също толкова голямо значение е обучението на преподаватели, развиването на цифровата им грамотност и насърчаването им активно да откриват, адаптират и използват РОО със своите ученици. Отвореното образование може да предложи нови подходи и в тази сфера - TESS-India например е програма за професионално развитие на преподаватели, която ги обучава в прилагането на ефективни педагогически методи, които използват РОО и поставят учащите в центъра на образователния процес.

Как можете да се включите?

- Участвайте като преводач или автор в проекти като Storyweaver¹, които подпомагат създаването на подходящи образователни ресурси на местно ниво. У нас „Образование без раници“ например се занимава с превода на уроците на Кан Академия и всеки може да се включи към тях като доброволец.²
- При създаването на РОО, правите файлове си достъпни за свободно редактиране, за да улесните другите при превода на материали. Избягвайте, когато е възможно, да използвате формати, които изискват закупуването на софтуер за редактиране.
- Говорете за отвореното образование като път към реализирането на четвъртата цел на ООН за устойчивото развитие. В международните среди се отдава специално внимание на тези цели и можете да ги използвате при разпространяването на посланието за отворено образование.
- Запознайте се с резултатите от специалното изследване, посветено на отворените образователни ресурси за развитие (ROER4D)³, за да разберете повече за РОО в контекста на развитието.

¹ <https://storyweaver.org.in/>

² <https://obr.education/стани-доброволец/>

³ <http://roer4d.org/>

Отворена педагогика

Използване на възможностите на отвореността в практиката на преподаване и учене

Защо това е важно?

През последното десетилетие голяма част от фокуса на движението за отворено образование се поставя върху създаването и използването на отворени образователни ресурси. Някои от най-вълнуващите перспективи за отвореното образование могат да се реализират именно чрез отворената педагогика. Тя може да се разглежда като набор от практики за преподаване и учене, основаващи се на възможността за запазване, повторно използване, обновяване, комбиниране и споделяне на образователни материали.

Отворената среда дава възможност на преподавателите да излязат извън рамката на учебниците и традиционните задачи. Тя може да отвори хоризонтите им към нови начини за осмисляне и осъществяване на преподаването, които са изпълнени с въображение и съвместна работа и променят образователния процес към по-добро.

Какви са възможностите?

Както индивидуални преподаватели, така и цели организации, тръгват по пътя на отворената педагогика, започвайки от Уикипедия - най-голямото хранилище на РОО в света. Някои професори по природни науки например възлагат редактирането на Уикипедия като задача за курса им като по този начин позволяват на десетки хиляди студенти да създават, а не само да възприемат, знание.

Другият аспект на отворената педагогика е пренасочване на целите на основното и средното образование така, поставянето на акцент в учената програма не само върху теоретичните знания, но и върху решаването и дискутирането на глобалните проблеми. Какво би станало, ако можехме да използваме часовете, които учениците прекарват заедно, разписвайки упражнения и задачи, за обсъждане на целите за устойчиво развитие на ООН например? Този вид отворена педагогика не само ангажира учениците като демонстрира

непосредствената приложимост на тяхното образование, но също така ангажира следващото поколение в търсенето и намирането на реални решения на съвременните предизвикателства. Тези примери илюстрират само малка част от възможностите, които биха се разкрили пред образованието, ако РОО се съчетаят с отворена педагогика.

Как можете да се включите?

- Преподавателите могат да включат отворената педагогика в своите часове по различни начини – от възлагане на еднократна задача на учениците да редактират Уикипедия, до цялостно пренаписване на учебната програма, така че да се фокусира върху големите глобални предизвикателства (Global Grand Challenges). Учащите, от своя страна, могат сами активно да търсят нови възможности и платформи за учене.
- Правителствата могат да насърчават и осигуряват финансиране за по-ефективното използване на РОО в класната стая на всеки образователен етап.
- Обучителите могат да се присъединят към нарастващия брой техни колеги, които вече преподават чрез Уикипедия. Фондация „Уикимедия“ оказва подкрепа на глобално ниво на преподавателите, които се интересуват от използването и прилагането на Образователната програма на Уикипедия¹.
- Прегледайте постиженията на Годишната на отворената перспектива², за да се информирате за различните възгледи за отворената педагогика.

¹wikimediafoundation.org/wiki/Wikipedia_Education_Program

²<http://www.yearofopen.org/>

Мислене извън институциите

Осигуряване на възможност на всички да учат каквото пожелаят, където пожелаят

Защо това е важно?

Пионерите на отвореното образование се стремят към разработването на нови формати за обучение и нови институции, които се основават на принципи, възприети от общностите с отворен код, а не от традиционните училища и университети. Въпреки огромния напредък на движението в рамките на формалното образование, най-големите промени в начина, по който хората се учат през последните години, стават извън него.

YouTube е най-големият сайт за неформално обучение онлайн. StackOverflow е мястото, където разработчиците на софтуер усъвършенстват уменията си, а репутацията в LinkedIn започва да допълва официалните препоръки. Има и редица други общности, които работят в нашия дух на учене и споделяне (напр. движението Мейкър – The Maker Movement), но не са свързани с отвореното образование.

Какви са възможностите?

Сега е точното време за експериментиране с начина, по който организираме и провеждаме процеса на обучение. Преди десет години някои от тези идеи може би изглеждаха радикални, но новото поколение преподаватели и учаци вече е значително по-свързано и се чувства по-удобно в използването на технологии за преподаване и учене. В същото време, различни търговски продукти, които не са „отворени“, също се развиват с бързи темпове. Може би подранихме с нашите идеи през 2007 година, но сега трябва да сме сигурни, че няма да закъснеем.

Как можем по-добре да свържем отвореното образование с новата вълна от иновации? На първо място, това трябва да стане чрез преосмисляне на отвореността като съвкупност от практики и ценности, вместо набор от атрибути, които прилагаме към съдържание.

Тъй като сме постоянно заобиколени от нови проекти, от решаващо значение е не само да сме наясно с основните ценности, които защитаваме, но и да намерим нови начини да говорим за отвореността - да вдъхновяваме други хора, но и да бъдем отворени те самите да ни вдъхновят.

Трябва да подкрепяме повече учителите иноватори в нашата общност и да намерим нови съюзници извън формалните образователни институции. Библиотеките например са едни от важните места за учене и образование, тъй като те споделят интереса към осигуряване на достъп до възможности и освен това са надеждни като институции.

Нови тенденции има и в сферата на акредитация и припознаване. Такива са например разделните образователни степени (*unbundled degrees*), цифрови блокчейн-базирани препоръки и системи за оценяване на репутация спрямо налични данни (*data-driven reputation scores*). Всяка от тях идва с вълнуващи възможности и значителни предизвикателства.

Как можете да се включите?

- Целта на тази брошура е да достигне до хора извън сферата на обичайните заподозрени. Ако сте някой, който работи по интересен проект, предизвикващ границите на образователната система, свържете се с нас.
- Ако се интересувате от основно и средно образование, може да научите повече за дейността на Общността на цифровите медии и обучения¹ или да посетите годишната им конференция.
- Свържете се с иноваторите в библиотечната сфера чрез NextLibrary², конференцията на Асоциацията за обществени библиотеки (PLA) или EIFL (Електронна информация за библиотеките)³. У нас активни участници в движението за свободен достъп са най-големите библиотечни институции в страната, а именно Народна и Столична библиотека.
- Що се отнася до новите форми на даване препоръки, общността на Open Badges⁴ е добра отправна точка. Може да проверете и Blockcerts⁵ - проект с отворен код, който позволява, благодарение на блокчейн технологията, да качите на едно сигурно място всички ваши постижения, дипломи и сертификати.

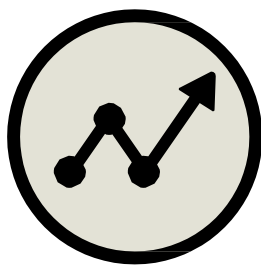
¹ <https://dmlhub.net/>

² <http://www.nextlibrary.net/>

³ <http://eifl.net/>

⁴ <https://openbadges.org>

⁵ <https://www.blockcerts.org/>

Данни и анализ

Изследване на пресечната точка между отворено съдържание, отворени данни и отворено образование

Защо това е важно?

Все по-широкото навлизане на технологиите в образованието води до натрупване на големи количества данни относно процесите на учене и преподаване. Това са данни за всякакъв вид човешко поведение: от това кои материали учениците четат и кои дори не поглеждат, до това колко време е необходимо на един проверител да оцени работата на учениците си. В резултат, наблюдаваме бум при създаването на инструменти за анализ, предназначени да помогнат на учители и ученици да разберат този поток от данни с помощта на машинно обучение, статистика и други алгоритми. Тези инструменти могат да препоръчват действия, които да насочват и помагат на учениците - например да посочат коя да е следващата задача, която да бъде изпълнена, или да определят кой има нужда от допълнителна помощ.

От една страна, трябва да излазваме огромния потенциал на тези иновации да предоставят ценни насоки в подкрепа на преподаването и ученето. От друга страна обаче, те повдигат и сериозни въпроси относно начина на проектиране и управление на тези данни и алгоритми, които могат дълбоко да засегнат отвореното образователно пространство.

Какви са възможностите?

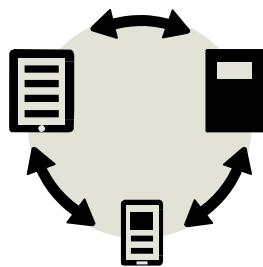
Движението за отворено образование трябва да започне да обмисля взаимовръзките между отворено съдържание, отворени данни, инструментите за анализиране на отвореното обучение и педагогиката - както потенциалните им възможности, така и предизвикателствата. Важен въпрос, на който трябва да отговорим, е как да използваме силата на отвореността, в контекста на данните, като същевременно зачитаме неприкосновеността на личния живот на учениците?

Също така трябва да заемем силна позиция по отношение на собствеността върху данните: данните, създадени от ученици, категорично им принадлежат. Неприемливо е доставчиците на софтуер, независимо дали е отворен или патентован, да претендират за собственост върху тях. Освен това, тъй като на инструментите за анализ се възлагат все по-важни решения, свързани с учебния процес, техните алгоритми трябва да бъдат прозрачни, да подлежат на отчет и да бъдат предоставени за преглед от трети лица. Друг важен въпрос е как можем да използваме силата на софтуера с отворен код в контекста на инструментите за анализ на обучението? Движението за отворено образование трябва да се справи с тези и още много проблеми за в бъдеще.

Работата по тези въпроси ще ни помогне да разберем по-добре потенциалните подобрения в педагогиката (и следователно, в обучението), които могат да бъдат резултат от съчетаването на отворено съдържание, отворени данни и отворени инструменти за анализ на обучението.

Как можете да се включите?

- Създателите и потребителите на технологии трябва да следят кои са най-добрите практики в областта на данните и анализа. Учениците трябва да притежават данните, които създават, и да имат достъп до тях. Анализът, алгоритмите и внедряването трябва да бъдат прозрачни и да могат да бъдат прегледани от трети лица.
- Бъдете внимателни относно това как вашата институция обработва данните на учениците, особено в контекста на системата за управление на обучението (*learning management system*). Попитайте учениците, ИТ персонала и администраторите на данни дали обучаващите се във вашата институция имат достъп до своите данни. Важни въпроси, които учениците трябва да бъдат питани, са: дали могат да изтеглят копие на своите работи и дали, ако искат, могат да ги пуснат под свободен лиценз.
- Бъдете особено внимателни при използването на софтуер за анализ, който използва т. нар. алгоритми "черна кутия" (*black box*) – взимащи решения съгласно тайни правила, които не могат да бъдат прегледани или проверявани. Запознайте се с проблемите, свързани с въвеждането на такъв софтуер в учебния процес.
- Говорете с учениците относно потенциалните ползи от отварянето данните им, свързани с образователния процес, както и с потенциалните проблеми с поверителността, до които това би могло да доведе. Какви творчески решения можете да намерите заедно?

Отвъд учебника

Създаване на отворени учебни материали на бъдещето

Защо това е важно?

Идеята да се премине отвъд използването на учебници стои в основата на движението за отвореното образование от самото начало. И все пак, опитът при работата с РОО през последното десетилетие показва, че могат да се полагат усилия и в обратната посока. Насърчаването на използването на отворени учебници, които не само изглеждат, но носят усещането и приложенията на традиционни учебници, се оказва много успешна стратегия в определени случаи. Усилията в тази насока допринесоха значително към по-широкото използване и приемане на РОО в класните стаи. Движението за отворено образование обаче не трябва да забравя, че приравняването на РОО с учебници би ограничило въображението на учителите и учащите по отношение на това какви биха могли да бъдат съвременните материали за отворен учебен процес, използващи технологии.

Какви са възможностите?

Имаме възможността да преосмислим начина, по който интерактивните технологии могат да оживят и подобрят ученето, изкарвайки го извън границите на статичния текст и изображенията, обикновено свързвани с учебниците. Преминаването отвъд учебника означава приемане на нов начин на мислене за учебните материали, който чрез комбинацията от свободно лицензирани текст, изображения, мултимедия и интерактивни елементи позволява практическа нагледност и незабавна обратна връзка. По този начин самото съдържание може да бъде преосмислено като образователен инструмент, насърчаващ нови форми на педагогика, които ще успеят да превърнат учениците в активен участник в собственото си обучение.

Преминаването отвъд учебника на различните места ще се случи с различна скорост, но има държави, в които то вече е факт. В някои части на Европа учителите преподават чрез практики, които разглеждат учебниците като допълващи материали към богати мултимедийни ресурси, а не обратното.

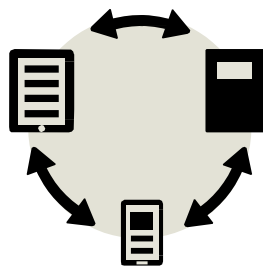
От друга страна, самостоятелният печатен учебник може да остане най-полезната форма за представяне на учебния материал в местата с по-ограничен достъп до технологии. Част от силата на РОО е, че може те могат да бъдат използвани по различни и адаптивни начини в зависимост от конкретната необходимост.

Тъй като методите за преминаване отвъд учебника на практика все още се развиват, важно е да съгласуваме съвместно на всеки етап пълната визия за това какво може да предостави отвореното образование.

Как можете да се включите?

- Разработете ваши мултимедийни или интерактивни учебни материали и ги публикувайте със свободен лиценз. Обмислете начини, по които те могат да станат част от по-големи съвкупности от материали.
- Говорете с преподавателите, учениците и родителите относно използването мултимедийни и интерактивни учебни материали в клас. Опитайте се да им покажете, че те могат да бъдат основните източници на знание, а не просто в допълнение към обучението.
- На терминологично ниво, не използвайте толкова думата „учебници“, а я заменяйте с „учебни материали“ или „образователни ресурси“. Проверете начините, по които да направите тази промяна част от институционалната политика, и потърсете практики, които биха помогнали да проправят пътя за приемането на РОО.
- Давайте успешни примери за учители, които ефективно използват мултимедийни ресурси в процеса на обучение. Можете да намерите такива на сайта на Световната карта на РОО¹.

¹<https://oerworldmap.org/>

Отворен достъп до публично финансирани ресурси

Всички публично финансирани образователни ресурси трябва да бъдат отворено лицензирани

Защо това е важно?

Правителствата по света всяка година харчат милиарди долари за дарения и договори за разработване на образователни ресурси, включително за учебници, учебни програми, обучения на учители, материали за изучаване на езици и др. Всички тези ценни ресурси се създават с публични средства в услуга на обществото, но твърде рядко се предоставят за обществено ползване извън първоначалното им предназначение.

Правителствата могат да увеличат въздействието, ефективността и социално-икономическата полза от своите образователни инвестиции чрез приемането на политики, които гарантират, че публично финансираните образователни ресурси са отворено лицензирани и споделени с обществеността по подразбиране.

Какви са възможностите?

Осигуряването на публично финансирани образователни ресурси, които са отворени по подразбиране, е не само справедливо, но и полезно за обществото. Политиките за отворено лицензиране осигуряват яснота относно правата на ползване като информират преподавателите, учениците, предприемачите и иноваторите, че те могат да използват и доразвиват финансираните от държавата произведения. Ако бъде гарантирано, че както правителствата, така и гражданите имат правото да използват ресурсите, за които плащат, това би довело до едно по-ефективно и по-добро управление на публичните средства.

Отвореното лицензиране може да бъде въведено от всички нива на управление и то в различен мащаб – може да обхваща както една конкретна програма за безвъзмездно финансиране, така и да бъде въведено общо изискване за отворено лицензиране на всички закупени учебници например.

Министерството на труда на САЩ по този начин въведе отвореното лицензиране по програма в размер на 2 млрд. долара за подобрене на обучението на работната сила в обществените колежи, което ще гарантира, че получените ресурси ще могат да бъдат използвани отново и за други цели. В Полша правителствената програма E-podreczniki.pl създаде пълен набор от отворени дигитални учебници за голяма част от програмата на основното и средното образование. В Чили пък Библиотеката на националния конгрес създава набор от отворено лицензирани ресурси, които да бъдат използвани при преподаването по програми за дигитално гражданство. Във всички тези примери е използван свободният лиценз Creative Commons Признание (CC BY).

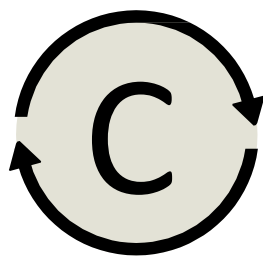
Как можете да се включите?

- Прочетете основите на Стратегията за РОО¹ - съвместен документ, който дефинира общото разбиране на застъпниците на политиката за РОО относно това как отворените ресурси да бъдат прилагани.
- Присъединете се към платформата за отворено образование на Creative Commons² –глобална мрежа която работи по политиките за отворено образование, GLAM и лицензирането на достъп и данни. CC има екипи в над 85 страни, а от 2018 г. тя има свое представителство и в България.
- Присъединете се към други групи, които работят в областта на политиките за лицензиране на отворено образование, като мрежите Отворена политика (Open Policy), Отворено образование (Open Education) и Отворено управление (Open Government).
- Прегледайте регистъра за правила при използване на РОО³, за да се запознаете със съществуващите политики при лицензиране на отворено образование по света.

¹ <http://www.oerstrategy.org/>

² <https://github.com/creativecommons/network-platforms/blob/master/Open-Education.md>

³ https://wiki.creativecommons.org/wiki/OER_Policy_Registry

Реформа на авторското право за образование

Реформата на авторското право и застъпничеството за отворено образование са двете страни на една монета

Защо това е важно?

Широките изключения от авторското право за образование са също толкова важни колкото и свободните лицензи като допълнителни средства за гарантиране на образователните свободи. Въпреки нарастването на броя на образователни ресурси с отворен лиценз, има много културни и информационни ресурси от решаващо значение за образованието, които не могат да бъдат използвани, защото се ползват с авторскоправна защита. Ограниченията и изключенията от авторското право дават на преподавателите и учащите необходимата свобода да използват тези ресурси за образователни цели без да искат изрично разрешение. При реформирането на авторското право по света, държавите могат или да укрепят тези изключения, или да навредят на образованието като ги отслабят.

Движението за отворено образование трябва да подкрепя авторскоправна уредба, която защитава и разширява възможностите за преподаване и учене. Това означава, че по своята цел отвореното лицензиране и реформата на авторското право взаимно се допълват. Въвеждането на благоприятни за образованието промени в закона за авторското право може ефективно да помогне за постигането на всеобщ достъп до образование.

Какви са възможностите?

Трябва да мобилизираме движението за отворено образование и да използваме неговата силна позиция и глобален обхват, за да подкрепим реформа на авторското право в полза за образователните общности. Навсякъде по света на всеки няколко години се откриват възможности за промяна на начина, по който авторското право регулира използването на съдържание. Трябва да се възползваме от тези възможности, за да насърчим приемането на по-широки ограничения и изключения от авторското право за образование.

На световно равнище се полагат усилия през следващите години Световната организация за интелектуална собственост (СОИС) да подкрепи въвеждането на стандартно изключение за образование. На национално ниво, дебати относно уредбата на авторското право се водят по целия свят, включително в Аржентина, Австралия, Канада, Южна Африка и Европейския съюз. Резултатите от тези реформи могат да имат сериозно отражение върху преподаването и обучението.

Също толкова важно е и ние - както отвореното образователно движение, така и образователната общност като цяло - да се защитаваме от законодателни предложения, които премахват или ограничават съществуващите изключения. Например през 2017 г. беше направено предложение от Европейската комисия, което въвеждаше изискване училищата и преподавателите да получават лицензи от търговците за всички образователни приложения на защитено съдържание, независимо от това колко малка е употребата му. Това би поставило европейските преподаватели в много по-неблагоприятно положение в сравнение с други региони. Важно е във всяка една страна да се застъпваме за силни и гъвкави изключения, които да отговарят на нуждите на съвременното образование.

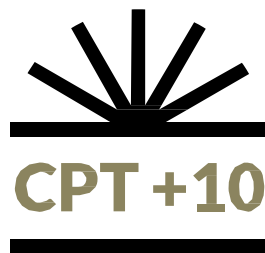
Как можете да се включите?

- Присъединете се към мрежата на активистите за реформа на авторското право за образование, изградена от Communia Association¹. Нейната работа към момента е фокусирана предимно в Европа, с перспективи за разрастване и в световен мащаб.
- Свържете се с EIFL (Електронна информация за библиотеките)² и се присъединете към групата от активисти, които се застъпват в СОИС за глобално изключение за образование.
- Прочете кога се планира реформа на авторското право и заемете активна позиция относно предложенията за изменение.
- Научете повече чрез Глобалната платформа за реформиране на авторските права на Creative Commons³.
- Определете позицията на Вашата организация, институция или асоциация относно реформата на авторското право и повдигайте въпроса, когато говорите за РОО.

¹ <https://www.communia-association.org/>

² <http://www.eifl.net/>

³ <https://github.com/creativecommons/network-platforms/blob/master/Open-Education.md>

Декларация за отворено образование на Кейптаун

Изпълнение на обещанието за отворени образователни ресурси

Ние сме на прага на глобална революция в начина на учене и преподаване. Обучители по целия свят разработват огромен набор от образователни ресурси в интернет, които са отворени и свободни за използване от всички. Те създават свят, в който всеки човек на земята може да използва и развива цялостното човешко знание. Те поставят основите на една нова педагогика, в която преподаватели и учащи заедно създават, оформят и развиват знание, задълбочавайки своите собствени умения и разбирания.

Нововъзникващото движение за отворено образование съчетава, от една страна, установената традиция за обмен на добри идеи между колеги обучители заедно с интернет културата на споделяне и взаимодействие. То се основава на убеждението, че всеки трябва да има свободата да използва, персонализира, подобрява и разпространява образователни ресурси без ограничения. Преподаватели, обучаващи се и други заинтересовани от цял свят се обединяват заедно в усилията си за създаване на по-достъпно и ефективно образование.

Постоянното обогатяване на световната колекция от отворени образователни ресурси е една от основните предпоставки за увенчаването на тези усилия с успех. Тя включва всички отворено лицензирани курсови материали, учебни планове, учебници, игри, софтуер и други материали, които подпомагат преподаването и обучението. Тези ресурси успяват да направят образованието по-достъпно, особено когато паричните средства за учебни материали са оскъдни. Благодарение на тях се утвърждава съвременната култура на учене, създаване, споделяне и сътрудничество, която отговаря на бързо променящите се нужди на новите общества на знанието.

Отвореното образование обаче не се изчерпва само с отворените образователни ресурси. Важна роля играят технологиите, позволяващи гъвкаво съвместно обучение и свободно споделяне на учебни практики, които дават възможност на преподавателите да се възползват от най-добрите идеи на своите колеги. Към тях могат да бъдат включени и различни нови подходи за оценяване, акредитация и съвместно обучение. Разбирането и възприемането на подобни иновации е от решаващо значение за дългосрочната визия на движението за отворено образование.

Пред реализирането на тази визия обаче стоят и много предизвикателства. Повечето преподаватели все още не са запознати с нарастващия набор от отворени образователни ресурси. Много правителства и образователни институции остават неосведомени или неубедени в ползите от отвореното образование. Различията между начините за лицензиране на отворените ресурси създават объркване и несъвместимост. Основен проблем остава и фактът, че по-голямата част от света все още няма достъп до компютри и мрежи, които са неразделна част от най-новите усилия за отворено образование.

Тези препятствия могат да бъдат преодоляни, но само чрез съвместна работа. Призоваваме всички учащи, преподаватели, обучители, автори, училища, колежи, университети, издателства, профсъюзи, професионални общества, политици, правителства, фондации и други, които споделят нашата визия, да се ангажират с преследването и насърчаването на отворено образование и, по-конкретно, на тези три стратегии за увеличаване на обхвата и въздействието на отворените образователни ресурси:

- 1. Преподаватели и учащи:** Първо, насърчаваме преподавателите и учащите да участват активно в движението за отворено образование. Това включва: създаване, използване, адаптиране и усъвършенстване на отворени образователни ресурси; прилагане на образователни практики, основаващи се на сътрудничество, откриване и създаване на знания; привличане на колеги да се включат в инициативата. Създаването и използването на отворени ресурси следва да се разглежда като неразделна част от образованието и като такава да се подкрепя и възнаграждава по съответния начин.
- 2. Отворени образователни ресурси:** Второ, призоваваме учителите, авторите, издателите и институциите да осигуряват отворен достъп до своите материали. Отворените образователни ресурси трябва да бъдат споделяни свободно чрез отворени лицензи, които улесняват ползването, превеждането, допълването, редактирането и споделянето от всеки. Ресурсите следва да се публикуват във формати, които улесняват както използването, така и редактирането им, както и достъпът от различни по вид технически платформи. При възможност, те следва да са достъпни и във формати за хора с увреждания и хора, които все още нямат достъп до интернет.
- 3. Политика за отворено образование:** Трето, правителствата, училищата, колежите и университетите трябва да превърнат отвореното образование в свой приоритет. В идеалния случай, образователните ресурси, финансирани от данъкоплатците, трябва да бъдат с отворен достъп за всички. Отворените образователни ресурси следва да се ползват с предимство в процесите по акредитация и въвеждане.

Тези стратегии не са просто правилния път за развитие, те са инвестиция в преподаването и обучението на 21-ви век. Благодарение на тях, средствата ще могат да бъдат разходвани не за скъпи учебници, а за по-качествено обучение. Те ще помогнат на учителите да станат по-добри в работата си и ще предоставят нови възможности за глобално въздействие и видимост. Те ще ускорят иновациите в преподаването. Те ще дадат повече контрол на самите учащи над образователния процес. Това са стратегии, които са от полза за всички.

Хиляди преподаватели, учащи, автори, администратори и политици вече участват в инициативите за отворено образование. Сега имаме възможността заедно разширим обхвата на движението, включвайки милиони преподаватели и институции от всички краища на света, както по-богати, така и по-бедни. Имаме шанса да се свържем с политици и с тяхна помощ да постигнем най-доброто от предстоящите възможности. Имаме възможността да ангажираме предприемачи и издатели, които разработват иновативни отворени бизнес модели. Имаме шанса да обучим ново поколение учащи, които се обучават с отворени образователни материали и споделят своите нови знания и постижения с другите. Най-важното е, че имаме възможността да подобрим драстично живота на стотици милиони хора по целия свят като им осигурим свободен достъп до висококачествени и подходящи образователни възможности.

Ние, долуподписаните, каним всички лица и институции да се присъединят към нас като подпишат Декларацията за отворено образование от Кейптаун и по този начин се ангажират с прилагането на трите стратегии, изброени по-горе. Ние насърчаваме всички подписали да прилагат и допълнителни стратегии за работа с технологии за отговорено образование, отворено споделяне на учебни практики и други подходи, допринасящи за по-широката кауза за отворено образование. С всеки подписан човек или институция, с всяко усилие за по-нататъшно изясняване на нашата визия, ние се приближаваме към свят на отворено, гъвкаво и ефективно образование за всички.